

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Z. C.

przeciwko M. W. i K. W.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 lutego 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 24 stycznia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**2. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę
2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwani K. W. oraz M. W. wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 24 stycznia 2018 r. zmieniającego oddalający powództwo wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 30 maja 2017 r. w ten sposób, że uznano w nim za bezskuteczną w stosunku do powódki Z. C. umowę sprzedaży nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu o numerze 254/49, położoną w G. przy ulicy P., zawartą w dniu 18 czerwca 2015 r. pomiędzy R. J. a K. W. i M. W., w celu ochrony wierzytelności przysługującej powódce przeciwko dłużnikom J. K. i H. K., stwierdzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 6.10.2006 r., sygn. akt IC (...) oraz postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...) z

dnia 11.04.2007 r. o nadaniu klauzuli wykonalności, sygn. akt I ACa (...). Podstawa rozstrzygnięcia było ustalenie, że powódce Z. C. przysługuje prawomocnie zasądzona wierzytelność do dłużnika J. K., co do której klauzula wykonalności została nadana także przeciwko jego żonie H. K. J. K. i H. K. od 23.02.2005 r. byli właścicielami nieruchomości, której dotyczy postępowanie. W dniu 3 grudnia 2009 r. J. K. sprzedał swój udział w nieruchomości E. B. a H. K. swój udział – S. B. W dniu 7 stycznia 2011 r. E. B. sprzedał swój udział S. B., a ona - na mocy umów darowizny z dnia 4 października 2010 r. i 12 stycznia 2011 r., podarowała swoje udziały K. B. K. B. sprzedała nieruchomość R. J. w dniu 6 lutego 2015 r., a on z kolei sprzedał ją w dniu 18 czerwca 2015 r. pozwanym. W dniu sprzedaży nieruchomości na rzecz pozwanych w dziale III księgi wieczystej znajdowały się trzy wzmianki z dnia: 8.04.2015 r., 27.04.2015 r. i 28.05.2015 r. o zakazie zbywania nieruchomości złożone przez powódkę Z. C. W dniu sprzedaży sprzedający R. J. oświadczył, że wzmianka z dnia 28.05.2015 r. została zwrócona na mocy zarządzenia z dnia 29.05.2015 r, zaś wzmianki z dnia 8 i 27.04.2015 r. zostały wykreślone postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 14.04.2015 r. Ostatecznie informacja o wzmiance z dnia 28.05.2015 r. została wykreślona w dniu 17.07.2015 r., natomiast wzmianki z dnia 8 i 27.04.2015 r. zostały odrzucone i wykreślone w dniu 1.10.2015 r. Pozwani oświadczyli przed notariuszem, że znana im jest treść i znacznie wzmianek wpisanych w dziale III księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, którą nabywają. Sąd Okręgowy w G., wyrokiem z dnia 7 marca 2013 r., sygn. XII C (...), uznał za bezskuteczne wobec powódki umowy darowizny z 4.10.2010 r. i 12.01.2011 r. Ostatecznie apelacja K. B. od tego wyroku została oddalona. W księdze wieczystej prowadzonej dla spornej nieruchomości dokonano wpisu dwóch ostrzeżeń w związku z toczącym się postępowaniem o uznanie za bezskuteczne umów darowizny zawartych w dniu pomiędzy S. B. K. B. Wnioski o wpisanie ostrzeżenia wpłynęły w dniu 14.07.2015 r., a wpis nastąpił w dniu 22.09.2015 r. Ponadto w toku postępowania o uznanie za bezskuteczne umów darowizny, pismem z dnia 17.09.2015 r. Sąd zawiadomił pozwanych o tym postępowaniu i przysługującym im prawie do zgłoszenia się do sprawy w charakterze interwenienta ubocznego i o możliwości wejścia w miejsce zbywcy nieruchomości. Pozwani poinformowali, że nie wstępują w miejsce

pozwanej i nie przystąpią do sprawy w charakterze interwenientów ubocznych. Od 2007 r. z inicjatywy powódki Z. C. prowadzone jest postępowanie egzekucyjne przeciwko J. K. i H. K. Egzekucja nie doprowadziła do zaspokojenia długu.

Sąd pierwszej instancji przyjął, że spełnione zostały wszystkie przesłanki do uwzględnienia skargi pauliańskiej poza wykazaniem, że pozwani działali w złej wierze, choć przeprowadzone postępowanie potwierdziło, że nie zachowali oni należytej staranności, ignorując wzmianki o zakazie zbycia nieruchomości, które w dacie nabycia nieruchomości nie były jeszcze wykreślone. Sąd uznał jednak, że świadomość ryzyka, iż transakcja może być dotknięta wadą prawną, nie uzasadniała dostatecznie złej wiary pozwanych, gdyż nie była równoznaczna z wiedzą o działaniu zmierzającym do pokrzywdzenia wierzyciela.

Sąd II instancji zajął odmienne stanowisko. Uznał, że materiał dowodowy daje podstawy do przyjęcia po stronie pozwanych wiedzy pozytywnej o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, skoro kupując nieruchomość wiedzieli o toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w (...) postępowaniu ze skargi paulińskiej (V ACa (...)), ponadto z zeznań pozwanego wynikało, że już przy zawieraniu umowy sprzedaży z 18.06.2015 r. zapoznali się z treścią księgi wieczystej nabywanej nieruchomości i mieli wiedzę co do istnienia w jej dziale III. wzmianek dotyczących wniosków powódki o wpisanie ostrzeżeń o zakazie zbywania nieruchomości będącej przedmiotem umowy. Wiedzę co do istnienia tych wzmianek oraz rozumienie istoty tych zapisów pozwani potwierdzili przed notariuszem, co odnotowano w umowie sprzedaży. Sąd przyjął, że dysponowanie wiedzą pozytywną wypełniało przesłanki z 527 § 1 k.c., a skoro kolejne sprzedaże miały charakter fraudacyjny, to zachodziły podstawy do uwzględnienia powództwa. W skardze kasacyjnej pozwani zarzucili naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 531 § 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c., niezastosowanie art. 5 k.c., błędną wykładnię art. 8 u.k.w.h. w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 531 § 2 k.c. w zw. z art. 2 u.k.w.h. Jako naruszone przepisy postępowania skarżący wskazali art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego ewentualnie rozstrzygnięcie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji w całości i

zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjna pozwanych powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanych na jej rzecz powódki postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 3989 k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę przyjęcia ich skargi przesłanką z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., to jest występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzające się do pytania: „czy osobie trzeciej nabywającej nieruchomości od osoby działającej z pokrzywdzeniem wierzyciela, względnie od jej następców prawnych (kolejnych zbywców w łańcuchu sprzedaży) można przypisać posiadanie pełnej i pozytywnej wiedzy o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela jedynie w oparciu o ustalenie posiadania przez nią wiedzy o figurowaniu w treści księgi wieczystej nabywanej przez nią nieruchomości wzmianek pochodzących od osoby nieuprawnionej (nie będącej właścicielem nieruchomości figurującym w księdze wieczystej, nie występującej z roszczeniami przeciwko właścicielowi nieruchomości figurującemu w księdze wieczystej). Nadto skarżący wskazali, iż ich skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona ze względu na to, iż zdaniem skarżących sąd drugiej instancji rażąco naruszył art. 531 § 2 k.c. w z w. z art. 5 k.c., art. 8 u.k.w.h. w zw. z art. 5 k.c., art. 531 § 2 k.c. w zw. z 2 u.k.w.h. sankcjonując prowadzenie

przez wierzyciela, występującego w niniejszym postępowaniu w charakterze powoda, działań quasi - zabezpieczających poza ramami porządku prawnego, bez jakiegokolwiek podstawy prawnej, zaś w świetle orzeczenia Sądu II instancji działania te podniesione zostały do rangi działań podejmowanych przez sąd powszechny w postępowaniu zabezpieczającym, co więcej doprowadziły do wyłączenia zasady ciężaru wykazywania przez powoda w postępowaniu cywilnym faktów na których opiera swoje roszczenie, bowiem powód w wyniku swoich bezprawnych działań zwolniony został z obowiązku dowodzenia pozytywnej wiedzy pozwanych o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności za bezskuteczną, gdyż wiedza pozwanych o tych okolicznościach została im automatycznie przypisana poprzez ustalenie ich wiedzy o bezpodstawnych wzmiankach w księdze wieczystej.

Przedstawienie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przywołania przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Niezbędne jest sprecyzowanie poważnych, abstrakcyjnie ujętych wątpliwości co do określonego przepisu lub zespołu przepisów, potwierdzających, że przepis ten nie podlega jednoznacznej wykładni, a takiej wymaga. Samo zagadnienie z kolei powinno być ponadto „istotne” z uwagi na znaczenie, jakie przedstawiony przez skarżącego problem interpretacyjny ma dla systemu prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, Nr 18, poz. 436). Przede wszystkim jednak okoliczności sprawy muszą wskazywać na potrzebę rozstrzygnięcia tego zagadnienia jako przesłanki wyrokowania w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, LEX nr 2497714).

Wskazane przez skarżących zagadnienie prawne nie ma charakteru abstrakcyjnego lecz kazuistyczny, i w istocie stanowi pytanie o rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Jego rozpatrzenie nie może być też uznane za niezbędne do rozpoznania niniejszej sprawy, ponieważ nie odpowiada okolicznościom faktycznym wynikającym z ustaleń obydwu sądów. Według tych ustaleń pozwani nie tylko mieli wiedzę o wzmiankach w księdze wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej nieruchomości (czego dotyczy przedstawione zagadnienie prawne), ale nadto wiedzieli o toczącym się postępowaniu ze skargi pauliańskiej prowadzonym przez wierzycielkę przeciwko poprzednim właścicielom

nieruchomości przed Sądem Apelacyjnym w (...). Samo rozstrzygnięcie o wpływie wzmianki w księdze wieczystej na działanie rękami wiary publicznej nie będzie więc miało znaczenia dla kierunku rozstrzygnięcia sporu. Ponadto uzasadnienie wskazanej przez skarżących przesłanki pozbawione było niezbędnego wyводу jurydycznego, co także podważa wartość tej przesłanki przedsądu.

Z kolei oczywista zasadność skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka występuje w szczególności wtedy, gdy bez wątplenia miały miejsce uchybienia, na które powołuje się skarżący i jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ.). Nie może przy tym budzić wątpliwości i to, że wydane orzeczenie jest - na skutek stwierdzonego naruszenia - oczywiście błędne.

Wskazywane przez skarżących okoliczności nie świadczą o oczywistej zasadności ich skargi. Przedstawiona argumentacja jest ogólna i nie znajduje oparcia w ustaleniach faktycznych poczynionych w sprawie, zgodnie z którymi pozwani mieli wiedzę o toczącym się postępowaniu ze skargi paulińskiej oraz o wzmiankach w dziale III księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej nieruchomości, co nie tylko wskazywało na wątpliwości co do stanu prawnego nieruchomości, ale także precyzowało charakter i źródło tych wątpliwości, wzbogacając wiedzę pozytywną pozwanych.

Uznać zatem należy, że wymieniona przez skarżących podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi jak również okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

jw